

ŠVĖSKIME LAISVĘ ARBA PYRAGAS LIETUVAI

Laikas nuo mūsų vis tolina tą vėlų 1990 m. kovo 11-osios vakarą, kai 124 Aukščiausiosios Tarybos deputatai paskelbė pasauliui apie Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą. Vieni iš mūsų Lietuvos nepriklausomybės laukėme su džiaugsmu ir viltimi, kiti – su nerimu, treči – su baime, o dar dažniau visi šie jausmai maišėsi tarpusavyje. Tačiau šitą lemtingąjį sekmadienį Lietuvoje nebuvo nė vieno, kuris būtų likęs abejingas.

Pamenu, kaip su tėvais sėdėjau priešais nespalvoto televizoriaus ekraną, – kaip mama ir aš laukėme, kada gi pagaliau bus paskelbtas Nepriklausomybės aktas, tėvas vis bambėjo, kad nėra čia ko džiaugtis, kad Sovietų Sąjunga – galinga valstybė ir Lietuvos nepaleis, kad mus visus dabar užgrius represijos, o jeigu Sovietų Sąjunga ir leis Lietuvai iš jos išstoti, tai kaip mes, lietuviai, kursime savo šalį – juk nieko neturime: nei naudingų iškasenų, nei aukso, nei naftos, nei konkurencingai veikiančių gamyklų... Ir jis toks buvo ne vienas. Mano bičiulė, mokytoja, prisimena, kaip ji prieš 31-erius metus su šešiamėčiu sūnumi tą vakarą, kai buvo paskelbtas Nepriklausomybės atkūrimo aktas, šoko, dainavo iš džiaugsmo. Jie abu, išbėgę į kiemą, tikėdmiesi švęsti laisvę drauge su kaimynais, išvydo tuščią gatvę, tik kai kuriuose languose dar viltinai degė žiburėliai... Iki širdies gelmių ją vėrė sūnaus vis kartojamas klausimas: „Mama, kodėl jie nešvenčia? Kodėl?..“ Prisimena ji ir spengiančią tylą kitos dienos rytą mokykloje, kurioje tuo metu dirbo, kai nei mokytojai, nei mokiniai nedrįso kalbėti apie laisvę ir nepriklausomybę. Ir tik du abiturientai atėjo pasveikinti mokytoją Lietuvos valstybingumo atkūrim proga...

Argi mes nenorėjome laisvės? Ar netroškome turėti savo valstybę? O ne! Dauguma lietuvių visa širdimi troško laisvės, svajavo apie nepriklausomą Lietuvą, bet Stokholmo sindromas, baimė ir nežinia dėl ateities vertė dalį žmonių džiaugsmą slėpti giliai širdyje... Kad žmogus jaustųsi laisvas, jis turi įsisamoninti savąją laisvę, todėl reikėjo laiko, jog žmonės patikėtų laisve ir savo galia kurti Valstybę.

Bet ir vėl, – atmenu, kaip kitą dieną po nepriklausomybės akto paskelbimo mes, muziejaininkai, džiaugėmės laisva Tėvyne, kaip planavome, ką keisime ekspozicijoje, kokie buvome laimingi, kad galėsime parodyti neiškraipytą Lietuvos ir Žemaitijos istoriją... „Laisvė yra tokia Dievo dovana, už kurią kasdien reikia mokėti didelę kainą. Nemokėdami šios kainos, rizikuojame tapti dvasios vergais,“ – sakė buvęs disidentas arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. O muziejaininkai visada buvo šiek tiek disidentai, muziejaus saugyklose buvo slepiamos Lietuvos trispalvės ir kiti tarpukario Lietuvos ženklai, todėl nuo pat Sąjūdžio įsikūrimo 1988 m. birželio 3 d. muziejaininkai aktyviai dalyvavo jo veikloje, prisidėjo steigiant Žemaičių kultūros draugiją, muziejus tapo Draugijos būstine. Laisvės ugnis, įžiebta Tado Kosciuškos ir Jokūbo Jasinskio bei XIX a. sukilėlių, 1918-1920 m. nepriklausomybės kovų savanorių, 1944-1953 m. partizanų ir disidentų, visada ruseno, liepsnojo lietuvių širdyse ir jos užgesinti nepajėgė net brutali sovietinių

represijų sistema. Mes ištvėrėme Sovietų Sąjungos Lietuvai paskelbtą ekonominę blokadą, drąsiai stovėjome prieš sovietų tankus 1991 m. sausio 13-osios naktį, kurdami savo valstybę stoikiškai išgyvenome šoko terapiją, t.y. denacionalizaciją, kardinalią ekonomikos, politikos ir kultūros pertvarką.

Tad didžiokimės Lietuva ir jos žmonėmis: sąjūdiečiais, Atkuriamojo Seimo nariais ir visais Lietuvos piliečiais, kurie tyliai, kantriai, tvirtai ir pasiaukojančiai diena iš dienos kūrė ir kuria Lietuvą sau ir ateities kartoms... O iššūkių visada buvo ir bus. Lietuvos ateitis priklauso tik nuo mūsų, nuo mūsų pilietinės brandos ir susitelkimo. Išgyvename pandemiją – daugybę apribojimų, negalime drauge švęsti Lietuvos laisvės, bet galime ją švęsti savo širdyse, savo šeimose, savo mažose bendruomenėse, galime jungtis vieni su kitais per nuotolį, naudodamiesi šiuolaikinėmis technologijomis. Esame ES ir NATO nariai ir mūsų nebekausto baimė ir nežinia dėl Lietuvos valstybės ateities. Pasak Spinozos, „Laisvas žmogus įsisąmonina būtinumus ir jiems paklūsta. Toks žmogus išvengia neapykantos, pavydo, paniekos. Jo netrikdo baimė, nevilts, prietarai. Jis ramiai žvelgia į daiktų visumą tokiu pat žvilgsniu, koku juos mato Dievas. Laisvė – tai laimė. Aukščiausia galima sielos būseną“. Todėl Kovo 11-ąją švęskime Lietuvos Laisvę, būkime Valstybės kūrėjais, būkime laisvi ir laimingi, dėmesingi vieni kitiems, ruoškime šventinius pietus, kepime pyragus, dalinkimės jais su artimaisiais ir kaimynais, žinoma, išlaikydami saugų atstumą. O aš dalinuosi auksarankės savo bičiulės Marijos padiktuotu „smetoninės“ Lietuvos varškės pyrago receptu: 600 gr. varškės, 5 kiaušinių, 10 valg. šaukštų cukraus, 375 gr. miltų, 100 gr. sviesto, 2 valg. šaukštus pieno, 1 citrinos, žiupsnelį druskos, arb.šaukšteliu kepimo miltelių, vanilės, bruknių uogienės. Tešlai: 375 gr. miltų, 100 gr. ištirpinto sviesto, 1 kiaušinio, 2 valg.š. pieno, 4 valg.š.cukraus, kepimo miltelių, vanilės, žiupsnelio druskos. Tešlą minkyti kol nebekips prie rankų, tada iškočioti, atpjauti mažą gabalėlį, jį aptepti bruknių uogiene ir supjaustyti 1,5 cm. pločio juostelėmis, o didžiuoju gabalu - iškloti skardą. Varškę, 4 kiaušinius, 6 val.valg.š. cukraus, citrinos sultis ir žiupsnelį druskos išmaišyti ir supilti į tešla išklotą skardą. Tada į varškės masę susmaigstyti tešlos su bruknėmis juosteles ir kepti apie 60 min. 175 laipsnių orkaitėje. Skanaus.

Istorikė Janina Bucevičė
Žemaičių muziejus “Alka”